

הזכות לפרטיות בבחירות לרשויות המקומיות - סקירה

אוגוסט 2023

הזכות לפרטיות בבחירות לרשויות המקומיות

מנחי הקליניקה לפרטיות: פרופ' מיכאל בירנהק, עו"ד נועה דיאמונד

והסטודנטים יובל אלי-עז, שי מרקוביץ, שנה"ל תשפ"ג

אוגוסט 2023

תוכן עניינים

3.....	תקציר
5.....	מבוא – בחירות, דמוקרטיה ופרטיות
6	הבחירות לרשויות המקומיות – מסגרת נורמטיבית
7.....	לפני יום הבחירות
7.....	פנקס הבוחרים
8.....	היבטי פרטיות בחוק הרשויות המקומיות (משמעת)
9	שימוש במשאבי ציבור לצרכי תעמולת בחירות
9.....	"משאב ציבור".....
10	"לצרכי תעמולה".....
10	עיבוד מידע וניהול מאגרים
11.....	תחולת חוק הגנת הפרטיות.....
11.....	תחולת המשפט המנהלי והחוקתי.....
11.....	איסוף מידע על ידי הרשות המקומית.....
12	אחריות על ספקי מיקור חוץ.....
12	אבטחת מידע.....
13.....	הגבלות על שימוש במידע.....
13.....	חברות המספקות שירותים לניהול דיגיטלי של קמפיין בחירות ויישומונים לניהול מאגרי בוחרים.....
15	מסרוני תעמולה
16	יום הבחירות
16.....	צילום בשטחי הקלפי
19	דרכי התמודדות
20	סיקור תקשורתי
21.....	קריאה נוספת

תקציר

לקראת הבחירות לרשויות המקומיות שצפויות להיערך באוקטובר 2023, מפרסמת הקליניקה לפרטיות מסמך הסוקר את היבטי הפרטיות הרלוונטיים לבחירות אלה. העקרונות הכלליים אליהם מתייחס המסמך נכונים הן לבחירות הכלליות והן לבחירות המקומיות, אך לאורך המסמך ניתן דגש מיוחד לאופן ניהול הבחירות המקומיות, ולמקרים ספציפיים שהתעוררו בבחירות מקומיות בעבר. נציין שהמסגרת המשפטית שמסדירה את הבחירות לרשויות המקומיות שונה ממערכת הבחירות הארצית.

סוגיות של פרטיות מתעוררות בקשר לניהול מערכת הבחירות בכמה היבטים:

- שימוש במידע שנכלל בפנקס הבוחרים – במסמך זה נדגיש שהמידע מותר לשימוש רק לשם תעמולת בחירות;
- שימוש במאגרי מידע רגילים של הרשות – במסמך זה נדגיש שאין להשתמש בהם לשם הבחירות;
- יישומונים שונים לניהול הבחירות – במסמך זה נדגיש שהשימוש בהם כפוף לדיני הגנת הפרטיות, ובעיקר דרישת ההסכמה מדעת ומרצון חופשי;
- שימוש במסרונים והודעות אלקטרוניות – במסמך זה נסביר את הכללים החלים על שימוש ב"דיוור ישיר" במסגרת תעמולת בחירות, כגון רישום מאגר המידע וציון היותה של הודעה בדיוור ישיר;
- צילום בשטח הקלפי – נטען כי יש להחיל את ההסדר שהוחל בבחירות הכלליות;
- דרכי אכיפה שונות העומדות בפני מי שסבורים שפרטיותם נפגעה.

לאחר רקע על אודות פרטיות ובחירות, ותיאור המסגרת הכללית המסדירה את הבחירות לרשויות המקומיות, המסמך בוחן את **פנקס הבוחרים**. האחריות על המידע שבפנקס מוטלת על המועמדים, בתוך כך: עליהם לשמור עליו ולאבטחו ברמת אבטחה בינונית (יוסבר להלן); השימוש במידע שבפנקס מוגבל למטרתה לשמה הוא נמסר למועמדים, תעמולת הבחירות וקשר עם הבוחרים, ודבר זה נכון גם לשימוש במידע באמצעות יישומונים וכדומה; ולבסוף, בסיומה של מערכת הבחירות באחריות המועמדים להשמיד את המידע שמהפנקס.

חוק הרשויות המקומיות (משמעת) מונה מספר עבירות שטומנות בחובן היבטים של הזכות בפרטיות. עבירות אלו נוגעות לשליפת מידע ממאגרים של הרשות הציבורית, פגיעה בזכות החוקתית לפרטיות וחדירה לרשות היחיד. במסגרת זו, יודגש כי לא ניתן לשלוף מידע ממאגר מידע עירוני שלא לצורך ביצוע תפקיד.

סוגיה נוספת, הרלוונטית באופן ספציפי למערכת הבחירות היא **שימוש במשאבי ציבור לצורכי תעמולה**. כפי שנסביר, מידע המצוי במאגרי מידע של הרשות המקומית (ומערכות דיוור) יכולים כולם להיחשב משאבי ציבור שהשימוש בהם לצרכי תעמולה אסור. יודגש כי מידע שיכול להיחשב משאב ציבור אינו רק מידע האגור במאגרי הרשות הרשמיים, אלא גם מידע המצוי בדפי הרשתות החברתיים שלה, בפלטפורמות השונות שמעמידה הרשות המקומית ומאגר העוקבים שלה.

ניהול **מאגרי מידע** ועיבודם על ידי הרשות המקומית כולל מספר רב של סוגיות הנוגעות לזכות לפרטיות. על כל אלו חלות נורמות מהמשפט הציבורי לצד חוק הגנת פרטיות (ותקנות אבטחת מידע שהותקנו מכוחו). בין היתר יש לשים לב כי איסוף המידע על ידי הרשות המקומית יהיה כדון, וכי השימושים במידע יעמדו במגבלות שנקבעו החוק ובפסיקה, ובין היתר, שלא יתבצע איסוף מידע על התושבים ללא הסכמה מדעת,

שלא ייעשה שימוש במידע שלא למטרה שלשמה נמסר, וכן שאבטחת המאגר תהיה בהתאם לתקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע). יצוין עוד כי על הרשות המקומית לפעול באופן אחראי וחוקי כאשר היא עושה שימוש בספקי מיקור חוץ, תוך תשומת לב לכך שהיא נושאת באחריות לפעילות ספקים אלו.

סוגיה נוספת הנוגעת לשימוש במידע פרטי ועיבודו היא הסוגיה של **יישמוני ניהול בוחרים**, שנהיו נפוצים יותר ויותר בשנים האחרונות. באשר לאלה, יש לשים לב כי התנהלות הרשות המקומית תהיה בהתאם לדרישות החוק, כפי שהובהר בהנחיות של הרשות להגנת הפרטיות, ובפרט שתעשה מאמצים כדי לוודא שכל נושאי המידע, שנתונים אודותיהם מצויים במאגר, נתנו את הסכמתם לכך.

לאחר מכן נתייחס לסוגיית **השימוש במסרונים ומסרים בדיוור ישיר** במסגרת תעמולת הבחירות, ונעמוד על הכללים החלים על מועמדים המשתמשים בתעמולה כזו.

סוגיית פרטיות נוספת הנוגעת לבחירות המקומיות היא **צילום בשטח הקלפי**. סוגיה זו התבררה במסגרת ועדת הבחירות לבחירות המרכזיות וניתנו בעניינה מספר החלטות שקבעו הסדר מפורט המאזן את שלל השיקולים הרלוונטיים. מעקרי ההסדר שנקבע לבחירות המרכזיות עולה כי צילום רציף בשטח הקלפי אסור, וצילום נקודתי אפשרי רק במקרים המעלים חשד סביר לפגיעה בטוהר הבחירות, באמצעות פקחי טוהר הבחירות המצוידים במצלמה ייעודית (ואם אלו נעדרים, יוכל גם מזכיר הקלפי לבצע תיעוד כאמור, באמצעות מצלמה ייעודית, שאתה הוא אינו רשאי לעטות על גופו לאורך הצבעה, אלא עליו לשמור עליה בקרבת מקום). את תוצרי התיעוד יש להעביר רק לגורמי המשטרה, הפרקליטות או ועדת הבחירות בלבד. נכון למועד כתיבת מסמך זה, הסדרים אלו טרם הוחלו על הבחירות לרשויות המקומיות.

לבסוף נסביר מהם **האפיקים המשפטיים** העומדים בפני מי שסבור כי פרטיותו נפגעה במסגרת מערכת הבחירות. במהלך התרחשות ההפרה ניתן לעתור ליו"ר ועדת הבחירות האזורית בבקשה שיוציא צו מניעה להמשך ההפרה; לאחריה, ניתן להגיש תביעה אזרחית נגד הגורם הפוגע. במקרים מסוימים ניתן לפנות למשטרה על מנת שזו תחקור ותעמיד לדין את הפוגעים, וכן ניתן לפנות לרשות להגנת הפרטיות על מנת שתפתח בהליך פיקוח.

מבוא – בחירות, דמוקרטיה ופרטיות

הזכות לפרטיות היא אחת הזכויות המאפיינות משטר דמוקרטי.¹ היכולת של אזרח להשתתף במרחב הדמוקרטי מתחילה – ותלויה – במרחב הפרטי שלו או שלה, שם יוכל לגבש דעה ולחקור ללא פחד ובאופן חופשי, ובסופו של דבר להגיע לבחירה מושכלת.² היכולת להשתתף בהליך הפוליטי שזורה כחוט השני לאורך כל ההליך הדמוקרטי, עד לרגע ההצבעה עצמו, שם האזרח יוכל לממש את בחירתו בחשאיות ולהצביע בחירת אמת.³

גם הפסיקה הישראלית הכירה בחשיבות הזכות לפרטיות במדינה דמוקרטית, כך בעניין **גלעם** נאמר כי הזכות לפרטיות היא "אחת החירויות המעצבות את אופיו של המשטר בישראל כמשטר דמוקרטי".⁴ בעניין **איכוני השב"כ השני** צוין כי הפרטיות הכרחית לקיומו של משטר דמוקרטי תקין.⁵ יתר על כן, לפרטיות חשיבות רבה בענייני הבחירות, שכן לזו יש ממשק מהותי עם חשאיותן של הבחירות שהינה תנאי בסיסי לבחירות דמוקרטיות.⁶

בשנים האחרונות, בין היתר בשל התפתחויות טכנולוגיות, מערכות בחירות מייצרות אתגרים רבים יותר לפרטיות הבוחרים.⁷ אתגרים אלו באים לידי ביטוי ביצירת מאגרי מידע ורישום הצבעת הבוחרים (לדוגמה באמצעות יישומון ניהול הבוחרים "אלקטור"), צילום בקלפיות, שימוש במאגרי מידע עירוניים ועוד.

מסמך זה מציג סוגיות מרכזיות שנוגעות לזכות לפרטיות במהלך מערכת הבחירות לרשויות המקומיות שעתידה להיערך בחודש אוקטובר 2023. הדיון מתבסס בעיקר על מקרים שהתרחשו במערכות בחירות בעבר, מקומיות וארציות, ועל ההחלטות השיפוטיות ביחס אליהן.

בין הנושאים שבהם עוסק המסמך מצויים:

- אופן השימוש בפנקס הבוחרים;
- חקיקה ספציפית הנוגעת לעובדי הרשות המקומית והיבטי הפרטיות שלה (ובעיקר חוק הרשויות המקומיות (משמעת));
- היבטי הפרטיות של שימוש אסור במשאבי ציבור לצרכי תעמולה;
- מסרוני תעמולה;
- איסוף, שימוש ועיבוד מידע על ידי הרשות המקומית;
- צילום בשטח הקלפי ודרכי הפניה לערכאות השונות בנוגע לפגיעה בפרטיות במסגרת הבחירות.

¹מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה**, 124 (2010) (להלן: **מרחב פרטי**): "אחד המאפיינים של מדינות טוטליטריות הוא העדרה של פרטיות. זו המטפורה הרווחת בשיח על אודות הפרטיות – המטפורה של 'האח הגדול' במדינה אורוליאנית, אשר עוקב אחרינו בכל מקום... חיים ללא מעקב הם סימן לחירות ולחופש של האזרח".

²להרחבה ראו שם, בעמ' 117-119.

³שם, בעמ' 124.

⁴ע"פ 5026/97 **גלעם נ' מדינת ישראל** פס' 9 לפסק דינו של השופט אריאל (נבו) 13.6.1999.

⁵בג"ץ 6732/20 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת** פס' 4 לפסק דינה של השופטת ברון (נבו) 01.03.2021.

⁶ראו ה"ש 7/22 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית** (נבו) 26.08.2019.

⁷להרחבה בעניין זה ראו תהילה שורף אלטשולר וגיא לוריא **תעמולה דיגיטלית והאיום על הבחירות** (נייר עמדה 155, המכון הישראלי לדמוקרטיה 2020).

הבחירות לרשויות המקומיות – מסגרת נורמטיבית

בשונה מהבחירות הארציות המנוהלות על ידי ועדת הבחירות המרכזית שבראשה שופט בית המשפט העליון, הממונה על הבחירות המקומיות הוא שר הפנים והן מנוהלות על ידי משרד הפנים. לצד כל רשות מקומית מוקמת לקראת הבחירות **ועדת בחירות מקומית** אשר מורכבת מנציגי הסיעות המיוצגות במועצה.⁸ בנוסף, שר הפנים ממנה **מנהל בחירות** לכל רשות מקומית, והמנהל אחראי על ביצוע הבחירות ברשות שתחת פיקוחו.⁹ **אגף המפקח הארצי על הבחירות במשרד הפנים** מפקח על מנהלי הבחירות, וכן אחראי על כלל ארגון וביצוע הבחירות לרשויות המקומיות, הכנת פנקס הבוחרים לכל מועד בחירות, קביעה והסדר של מיקומי קלפי, ניהול מערך מימון הבחירות, ניהול יום הבחירות ופרסום תוצאותיהן, ועוד.

לשם טיפול בסוגיות של תעמולת בחירות, קובע חוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 כי בכל מחוז שיפוט יקבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית יושב ראש **לוועדת בחירות אזורית** שהוא שופט של בית משפט מחוזי. יו"ר ועדת הבחירות האזורית רשאי לדון בבקשות לצווים שעניינם מניעת ביצוע עבירות תעמולה.¹⁰

ועדת הבחירות המרכזית מטפלת בסוגיות הקשורות לבחירות לרשויות המקומיות בהקשרים מוגבלים בלבד אשר הסמכות לגביהם מוענקת לה בדברי חקיקה ספציפיים, כגון קביעת היעדר קלון של מועמד,¹¹ וקביעה כי רשימה מנועה מלהתמודד.¹² על החלטות של יו"ר ועדת הבחירות האזורית בנוגע לתעמולה אסורה, ניתן לערער לוועדת הבחירות המרכזית.¹³

⁸ ס' 24(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965.
⁹ ס' 29 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965, סעיף 142 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958.

¹⁰ ס' 17(א) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: "**חוק דרכי תעמולה**"). דיונים בעניין זה מתקיימים במסגרת הליכים בסימול תר"מ – תעמולת רשויות מקומיות.

¹¹ ס' 7(ב) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965.

¹² ס' 39א-39ג לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965.

¹³ ס' 17(ג) לחוק דרכי תעמולה.

לפני יום הבחירות

פנקס הבחורים

הכנת פנקס הבחורים לקראת הבחירות המקומיות נעשית בידי המפקח על הבחירות במשרד הפנים. העברת הפנקס והשימוש בו עשויים ליצור מספר אתגרי פרטיות עליהם נעמוד בתתי-הפרקים הבאים.

בפנקס נכללים פרטי כל בעלי זכות הבחירה ברשות המקומית, כלומר כל אדם מעל גיל 17 שהוא תושב (שזו הגדרה רחבה מאשר "אזרחים") ברשות המקומית. המידע לגבי כל בעל זכות בחירה כולל את שם המשפחה, השם הפרטי, שם האב או האם, מען ומספר הזהות במרשם האוכלוסין. כל מפלגה, סיעה בכנסת, סיעה ברשות המקומית או נציג רשימת מועמדים זכאים לקבל את המידע שבפנקס, כשעל שר הפנים להודיע לרשם מאגרי המידע למי נמסר המידע.

שמירת המידע שבפנקס: הפנקס הוא "מאגר מידע" כהגדרתו בחוק הגנת הפרטיות, ולכן על המידע שבו (גם אם מנוהל באמצעות נותני שירות או מפעילי יישומונים חיצוניים) להישמר במידת אבטחה ברמה בינונית לכל הפחות, בהתאם לתקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע),¹⁴ וחלה חובת דיווח לרשות להגנת הפרטיות במקרה של אירוע אבטחה חמור.¹⁵ על המתמודדים, כבעלי המאגר, מוטלת החובה לאבטחתו.¹⁶

שימוש במידע שבפנקס: שימוש בפנקס שלא למטרות שלהן נועד הוא עבירה פלילית. המטרות הן התמודדות בבחירות וצרכי קשר עם ציבור הבחורים.¹⁷

סעיף 16 לחוק הגנת הפרטיות קובע שגילוי מידע שהגיע לאדם בתוקף תפקידו כעובד, כמנהל או כמחזיק של מאגר מידע, שלא לצורך ביצוע עבודתו - הוא עבירה של הפרת חובת סודיות שדינה חמש שנות מאסר.

בשנים האחרונות חלו מספר מקרים של העברת המידע שבפנקס לידי ספקי מיקור חוץ ויישומונים חיצוניים, שלגביהם ערכה הרשות להגנת הפרטיות הליכי פיקוח.¹⁸ לאור כך, נשוב ונחדד את ההיבטים הרלוונטיים לשימוש במידע שבפנקס ולהעברתו לידי גורמים אלו: בראש ובראשונה חשוב לציין שהמועמד (שהוא "בעל המאגר") הוא האחראי לשמירת הוראות חוק הגנת הפרטיות וחוקי הבחירות, והוא עלול לשאת באחריות פלילית או אזרחית, גם להפרות שיבוצעו על ידי מנהלי יישומונים ונותני שירות חיצוניים. לאור כך, ולאור רגישות הפרטים שבפנקס הבחורים, על המועמדים והמפלגות לנקוט אמצעי זהירות בהתאם לתקנות אבטחת מידע ולעמוד בהוראות חוק הגנת הפרטיות, וכן עליהם לדאוג שגם הספקים שאליהם יועבר המידע יפעלו בהתאם.

השמדת המידע שבפנקס: עם סיום מערכת הבחירות יש להשמיד את עותקי פנקס הבחורים, כולל העתקים שהועברו לספקי מיקור חוץ. בנוסף, בשום אופן אין לעשות שימוש במידע מפנקסי עבר.

¹⁴ פירוט בהנחיות ברשות, בעמ' 5-4, 8-12.

¹⁵ תקנה 11(ד)1 לתקנות אבטחת מידע, וראו תקנה 1 לתקנות.

¹⁶ ס' 17 לחוק הגנת הפרטיות.

¹⁷ ס' 285 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הבחירות").

¹⁸ דו"ח ממצאי הליך פיקוח הרוחב בקרב המפלגות שהתמודדו לבחירות הכלליות לכנסת ה-23.

היבטי פרטיות בחוק הרשויות המקומיות (משמעת)

סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (משמעת), התשל"ח-1978, מונה רשימה של עבירות משמעת, שלחלקן עשיה להיות נגיעה למקרים של פגיעה בפרטיות, ואלו יפורטו להלן:

בהתאם לסעיף 9(1) לחוק שעניינו "מעשה שפגע במשמעת עובדי הרשות הציבורית" וכפי שעולה מהחלטת השופטת פרוקצ'יה בעניין **ציילר**,¹⁹ מעשה של שליפת מידע ממאגר של הרשות המקומית, שלא לצורך ביצוע תפקיד מהווה עבירה.²⁰ קביעה זו בעניין **ציילר** הייתה ביחס לעבירת משמעת בחוק שירות המדינה (משמעת) המקבילה לזו שלעיל מחוק הרשויות המקומיות (משמעת).

עבירה נוספת קיימת בסעיף 9(3), שעניינה "התנהגות שאינה הולמת את [תפקיד עובד הרשות המקומית] כעובד הרשות המקומית או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתה או בשמה הטוב של הרשות המקומית". אנו סבורים שפגיעה בזכות יסוד כמו הזכות לפרטיות על ידי עובד ציבור אינה הולמת את הפן הציבורי שבתפקידו. כמו כן פגיעה כאמור יכולה לפגוע בשמה הטוב של הרשות המקומית (וניתן להקיש מהסיקור השלילי של שימוש ביישומון "אלקטור" בבחירות הארציות).²¹

סעיף 9(8) עוסק בחיפוש וחדירה לרשות היחיד וקובע עבירה שחלה על מי ש"ערך חיפוש, ביצע עיכוב או נכנס לרשות היחיד, שלא כדין או שלא בתום לב, או השתמש בכוח כלפי אדם, במסגרת מילוי תפקידו, בלא סמכות כדין ובלא הצדק סביר, מעבר למידה הנדרשת או בניגוד להנחיות שקיבל ממשטרת ישראל או לכל הוראה אחרת שניתנה כדין". באשר לסעיף זה נדרשת פרשנות לתיבה "נכנס לרשות היחיד". לכאורה ובהתחשב בשאר הפעולות המנויות בסעיף, נראה כי פרשנות מילולית צרה תוביל למסקנה שמדובר בפלישה פיזית בלבד. עם זאת תיתכן פרשנות מרחיבה הכוללת גם פגיעה בפרטיות שאינה פיזית כמו שליפת מידע ממאגרים, התחקות אחר אדם בצורה שעלולה להטריד, מעקב קונסיסטיבי אחר חשבונות ברשות חברתיות וכיוצא בכך. פרשנות מרחיבה כאמור תיתכן ככל שפרטיות מושגת "כיחידה אוטונומית" ולא רק כמרחב פיזי גרידא (או "יחידה קניינית"), כפי שנפסק שנקבע בעניין **פלונית נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה**.²² מעבר לעברות פרטניות של חדירה למרחב וירטואלי, ולאור האמור בעניין **מפקד מחוז ת"א** והפרשנות המוצעת שם למילה "מקום", נראה שניתן גם לראות בחדירה למרחב הווירטואלי עבירה לצורך סעיף זה.²³

¹⁹ עש"מ 3275/07 **ציילר נ' נציבות שירות המדינה** (נבו) 26.04.2009 (להלן: **עניין ציילר**).

²⁰ בעניין **ציילר** דובר בעבירה מקבילה לזו שבחוק הרשויות המקומיות וקיימת סעיף 17(1) לחוק שירות המדינה (משמעת)

²¹ ראו סעיף 17(1) לחוק שירות המדינה (משמעת); וכן, **עומר כביר "משרד המשפטים: הליכוד, ישראל ביתנו וחברת אלקטור הפרו את חוק הגנת הפרטיות" (כלכליסט) 27.02.21** וגם **עומר כביר "לא תיקנו: ספר הבחורים שוב דלף מאלקטור" (כלכליסט) 16.02.20**.

²² בג"ץ 6650-04 **פלונית נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה**, פ"ד סא(1) 581 (14.05.2006), פס' 21 לפסק דינו של הנשיא ברק.

²³ עע"מ 3782/12 **מפקד מחוז תל אביב-יפו במשטרת ישראל נ' איגוד האינטרנט הישראלי** (נבו) 24.03.2013, בפס' 36 לפסק דינו (דעת מיעוט) של השופט סולברג: "בעת המודרנית הנוכחית גם אתר אינטרנט הוא סוג של מקום. לשונו של הסעיף סובלת גם את סיווגו של המרחב הווירטואלי – או אולי מוטב לקרוא לו 'מרחב ממוחשב' – כ'מקום'".

שימוש במשאבי ציבור לצרכי תעמולת בחירות

בהתאם לסעיף 2א לחוק דרכי תעמולה, שימוש במשאבי ציבור לצרכי תעמולת בחירות אסור. כדי לקבוע אם שימוש במשאב מסוים הוא שימוש אסור במשאבי ציבור יש לבחון שתי שאלות: ראשית, האם המשאב הוא משאב ציבורי (בהקשר זה, וביחס לזכות לפרטיות, עולות שאלות הנוגעות לשימוש במידע על אודות הבוחרים הנמצא שמאגרי הרשות המקומית, וכן שימוש בפלטפורמות עירוניות שונות על מנת לדלות מידע על אודות התושבים); ושנית, האם השימוש בו הוא לצרכי תעמולה. סוגיות אלו יידונו להלן לפי הסדר הזה.

"משאב ציבור"

בעניין **לביא**²⁴ נדונה השאלה האם שימוש במאגר מידע של העירייה לצורך הפצת מסרים ופרסומים הנושאים את שמו של ראש העיר לצורכי קידום אישי שלו, מהווה שימוש פסול במשאבי ציבור. יו"ר ועדת הבחירות האזורית דאז, השופטת חנה קיציס, קבעה כי שימוש במערכת המסרונים של העירייה להעברת מסרים שתכליתם העיקרית היא להניע את הבוחר ולהשפיע על העדפותיו הפוליטית הוא שימוש פסול. השופטת ציינה שמערכת הדיוור העירונית נועדה לאפשר את הקשר שבין העירייה לתושבים בעניינים מוניציפליים ואין לאפשר שימוש במאגר לקידום עניינו של ראש העיר על פני מועמדים אחרים. השופטת ציינה שאין מניעה שהעירייה תשתמש במערכת זו להעברת מידע שוטף לתושבים, לרבות דיווח על הישגיה, אולם אין לכרוך פרסום כזה עם שמו של ראש הרשות המקומית.²⁵ מכאן ניתן להסיק, כי כאשר מדובר במאגר מידע של הרשות המקומית, בדומה למערכת הדיוור שלה, שימוש בו לצרכי תעמולה הוא שימוש אסור במשאב ציבורי, בהתאם להוראות סעיף 2א לחוק דרכי תעמולה.

שימוש ברשתות חברתיות של הרשות המקומית (למשל דף פייסבוק או קבוצת "וואטסאפ"), נדון בעניין **טירת הכרמל**,²⁶ השופט עמית קבע, כי לאור התכליות העומדות בבסיס ההגבלה על שימוש במשאבי ציבור, ראוי לנקוט פרשנות שתצמצם ככל הניתן את האפשרות לשימוש במשאבי ציבור לצרכי תעמולה.²⁷ בהתאם לכך נפסק שדפי הרשתות החברתיות של רשויות מקומיות הן משאב ציבורי,²⁸ וכך גם מאגר העוקבים של דף של הרשות הציבורית.²⁹

זאת ועוד, חוזר מנכ"ל משרד הפנים 5/2018 המאגד את הנחיות היועץ המשפטי לממשלה ביחס לבחירות לרשויות המקומיות³⁰ מפנה להנחיית היועץ המשפטי לממשלה (1.1900) הקובעת שאתרי אינטרנט, דפים ברשתות חברתיות ואפליקציות, שהם ממשלתיים או עירוניים לרבות אלה המשמשים את תושבי המדינה לקבלת מידע על הנעשה בגופים המנויים שם, הם "משאב ציבורי" ושימוש בהם לצרכי תעמולת בחירות מנוגד להוראות החוק. זהו הדין אף במאגר המנויים של אתרים, דפים ואפליקציות.³¹

²⁴ת"ר"מ (רמלה) 6-24 לביא נ' ראש עיריית כפר סבא (נבו 15.12.2021).

²⁵שם, בפס' 48.

²⁶ע"מ 2-25 עיריית טירת הכרמל נ' סיעת הילה שלם התושבים היועצת המשפטית לממשלה (נבו 3.10.2022) (להלן: עניין טירת הכרמל). כן ראו ע"מ 6-25 צורף נ' צורי (נבו 19.10.2022), פס' 10-7.

²⁷שם, בפס' 13.

²⁸שם, בפס' 11.

²⁹שם, בפס' 18.

³⁰חוזר מנכ"ל 5/2018, הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לקראת הבחירות המקומיות (אפריל 2018).

³¹הנחיית יועמ"ש 1.1900 איסור על תעמולת בחירות במימון כספי גוף מבוקר – פרסומים המופצים על ידי משרדי הממשלה, שם, בעמ' 27; לעניין זה ראו גם ת"מ 22-20 ד"ר יואב רוזן, יו"ר סיעת "כיוון חדש" בהוד השרון נ' חי אדיב, ראש עיריית הוד השרון, בפס' 15 (להלן: עניין רוזן).

"לצרכי תעמולה"

השאלה האם פרסום מסוים מהווה תעמולת בחירות כמשמעה בסעיף 2א לחוק דרכי תעמולה תיבחן בהתאם ל"מבחן התכלית הדומיננטית", אשר קובע כי בחינת אופי הפרסום כתעמולת בחירות תיעשה מנקודת מבטו של הבוחר. בהתאם לכך, פרסום אשר ייראה בעיני הבוחר הסביר ככזה שתכליתו הדומיננטית היא להשפיע על אופן הצבעתו, ואין לו תכלית דומיננטית אחרת, כגון תכלית אינפורמטיבית, חדשותית או אומנותית, יהווה תעמולת בחירות.³² לצורך בחינה זו נקבעו בפסיקה מבחני משנה, הפורטים מספר משתנים שיש לבחון על נסיבות המקרה, והם: מועד הפרסום וקרבתו למועד הבחירות; יוזם דבר הפרסום; האם מדובר בפרסום שגרתי של הרשות המקומית; מהי התכלית האחרת (שאינה בעלת היבט תעמולתי) הניצבת בבסיס הפרסום (אם יש כזה), והאם תכלית זו אכן מתממשת ועולה מן הפרסום; מהי זהות המפרסם, והאם הפרסום כורך את הישגי הרשות הציבורית עם שמו של נבחר ציבור מכהן; היקף הפרסום או עלותו, וחריגותו של היקף זה אצל הרשות הציבורית לפרסומים מסוג זה; ככל שמדובר בפרסום מטעם רשות ציבורית – אמינות הפרסום ודיוקו; ולבסוף, יש להעניק משקל גבוה לתוכן הפרסום.³³

ביחס למקרים בהם קיים ספק בנוגע לאופיו התעמולתי של הפרסום, קבע השופט סלים ג'ובראן כי "לאור הפוטנציאל הגלום לשימוש לרעה במשאבי ציבור על ידי נבחר ציבור מכהנים, יש לאמץ גישה פרשנית מחמירה. על פיה, מקרים המצויים ב'תחום אפור', קרי – אינם בבירור בגדר תעמולת בחירות אסורה או מותרת, נכריע לרוב כי הינם בגדר תעמולה אסורה. זאת, לאור הפגיעה האפשרית בשוויון בין המועמדים, טוהר השירות הציבורי, ואמון הציבור שייפגע אם כספיו שלו המוחזקים על ידי העירייה בנאמנות ולטובתו, ינותבו למען הגדלת סיכויי של נבחר ציבור מכהן להיבחר בשנית".³⁴

זאת ועוד, ביחס לכריכת שמו של ראש הרשות המקומית, יש להקפיד על ההפרדה שבין הרשות המקומית ובין נבחר הציבור.³⁵ כפי שקבע השופט ג'ובראן, יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-20, "האיסור על כריכת שמו או תמונתו של נבחר ציבור לפרסום הנעשה מכספי ציבור הוא קטגורי, ובמובנים רבים חיצוני לבחינת תעמולה אסורה על פי מבחן הדומיננטיות", עם זאת, נקבע גם כי "במקרים חריגים מאוד ייקבע כי שימוש בשמו או בתמונתו של נבחר ציבור אינו נחשב בגדר תעמולה אסורה בתקופה הסמוכה למועד הבחירות".³⁶ בהתאם לכך יש לבחון מהו הערך המוסף באינפורמטיבי בכריכת שמו או תמונתו של נבחר הציבור, והאם היו חלופות להעברת המסר האינפורמטיבי ללא הכריכה לתמונתו של נבחר הציבור.³⁷

עיבוד מידע וניהול מאגרים

במסגרת מערכות הבחירות, במיוחד בשנים האחרונות, נעשה שימוש רב במאגרי מידע במסגרת ההתמודדות בבחירות. השימוש במאגרי מידע מעלה קשיים בכל הנוגע לפרטיות, ולכן הוא חייב להיעשות בהתאם לדרישות החוק והפסיקה. לאורך השנים נחשפו מספר מקרים של ניהול לא תקין של מאגרים, וחלקם אף

³² עניין טירת הכרמל, לעיל ה"ש 26, בפס' 12.

³³ תר"מ 1-24 אטדגי נ' ראש עיריית אשקלון (נבו 03.11.2020), בפס' 9; וכן, עניין טירת הכרמל, לעיל ה"ש 26, בפס' 12.

³⁴ תר"מ 14-20 חברי סיעת "למען התושבים" במועצת העיר רעננה נ' ראש עיריית רעננה (נבו 16.06.2013), בפס' 45. (להלן: עניין "למען התושבים").

³⁵ עניין רוזן, לעיל ה"ש 31, בפס' 16.

³⁶ תר"מ (ירושלים) 40/20 אברג'יל נ' ראש עיריית קרית-גת (נבו 25.07.2013), בפס' 11.

³⁷ עניין "למען התושבים", לעיל ה"ש 34, בפס' 37-36.

התגבשו לכתב אישום.³⁸ לאור כך, ולאור העובדה שמדובר בחובות הקבועות בדין, יש להקפיד על כך שפעולות הרשות המקומית, ועובדיה, יעמדו בדרישות היידוע וההסכמה לפי איסוף המידע, דרישות האבטחה, וכן לעמוד בהגבלות השימושים השונים במידע.

תחולת חוק הגנת הפרטיות

במסמך שפרסמה הרשות להגנת הפרטיות לקראת הבחירות לכנסת ה-25 (המסמך נכתב עבור הבחירות הארציות, אך ניתן להקיש ממנו, בשינויים המחייבים, גם לבחירות המקומיות),³⁹ נקבע כי המידע הנוגע ליחידים, ומנוהל על ידי מפלגות (גם אם באמצעות נותני שירות או יישומונים חיצוניים) מהווה מאגר מידע כהגדרתו בחוק הגנת הפרטיות. כמו כן הובהר שהמפלגות הן "בעלות המאגר" וכי חלים על מאגרי המידע הוראות פרק ב' בחוק להגנת הפרטיות. הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנות אבטחת מידע חלות בנוסף לחוק הבחירות ובמקביל להוראותיו.⁴⁰

תחולת המשפט המנהלי והחוקתי

ביחס לכל הסוגיות שיידונו להלן, יש לזכור שבהיותה הרשות המקומית, ובהיות עובדי הרשות המקומית עובדי ציבור, חלים על פעולותיהם עקרונות המשפט המנהלי והחוקתי. כך, כל פעולה שיבצעו צריכה לעמוד באמות המידה המנהליות של סבירות, שקיפות, מידתיות, הליך הוגן ולהיעשות בסמכות. כל אלו לצד החובות הקבועות במשפט האזרחי ובתוך כך, בחוק הגנת הפרטיות.⁴¹

ד"ר סאני כלב מסביר כיצד כללים שונים החלים מכח המשפט המנהלי יכולים להרחיב את חובות הגוף המנהלי בכל הנוגע להגנת פרטיות. כך למשל, מכוח כללי הצדק הטבעי וחובת מתן זכות טיעון לפני פגיעה בפרט, הקיימות המשפט המנהלי, עשויה לחול על הרשות המנהלית הפוגעת בפרטיות חובת יידוע רחבה יותר מזו המעוגנת בסעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות. תחולת המשפט המנהלי עשויה גם להרחיב את תוכן היידוע ביחס לאיסוף מידע, שלא נאסף ישירות מהאדם עצמו. דברים אלו יכולים לנבוע גם מעקרון השקיפות החל על הרשות המנהלית, אשר עשוי לחייב את הרשות המנהלית לנהוג בשקיפות גם ביחס לאופן עיבוד המידע.⁴²

איסוף מידע על ידי הרשות המקומית

אם רשות מקומית מעוניינת לאסוף מידע על התושבים, אסור לה לעשות זאת מבלי שקיבלה הסכמה מדעת מהתושבים עצמם (בהתאם לאמור בסעיפים 1 ו-3 לחוק הגנת הפרטיות). כמו כן, בהתאם לסעיף 11 לחוק, בקשה לאיסוף מידע חייבת לציין איזה מידע נאסף, לאילו מטרות והאם יועבר לצדדים שלישיים (וכן מטרות ההעברה).

בהקשר זה ראוי לציין, כי לאחרונה הוגש כתב אישום נגד ראש עריית קרית מוצקין,⁴³ שלפיו, ראש העיריה אגר מידע רב על אודות תושבי העיר, תוך שימוש בתוכנה שהנגישה בסיס נתונים מרשות האוכלוסין, בהתאם

³⁸ ראו פירוט בהמשך, ת"פ 03-23 מדינת ישראל נ' דואק וצורי.

³⁹ [דרישות החוק הגנת הפרטיות לקראת הבחירות לכנסת ה-25: מגבלות השימוש בפנקס הבחורים ובמידע אישי אחר ואחריות המפלגות על אפליקציות וספקים חיצוניים](#), (להלן: **סקירת הרשות**).

⁴⁰ שם, בעמ' 2.

⁴¹ בהקשר זה, יש להיזהר מהתופעה המכונה על ידי בירנהק "קריסת הקיטוע המשפטי" – על הרשות ועובדיה חלים כללים הן מהמשפט הציבורי והן מהמשפט הפרטי – ומכאן קיימים שני מקטעים משפטיים, הפרטיות המידעית, כפי שהיא מוסדרת בפרק ב' של חוק הגנת הפרטיות, ופרטיות חוקתית כפי שהיא מוסדרת על ידי עקרונות המשפט המנהלי והחוקתי. לכן יש להקדיש תשומת לב כדי להקפיד על כל הוראות הדין הרלוונטיות ולהימנע מהסכנה שהקיטוע המשפטי יביא להפעלה של מקטע משפטי אחד תוך זניחה של השני. ראו: מיכאל בירנהק **פרטיות חוקתית** 147 (2023).

⁴² להרחבה ראו: סאני כלב "המשפט המנהלי בשירות הגנת הפרטיות" **ICON-S-IL BLOG** (19.08.2022).

⁴³ עדי חשמונאי "ראש העיר קרית מוצקין הואשם בלקיחת שוחד מרמה והפרת אמונים" **הארץ** (26.3.2023), נמצא ב: <https://www.haaretz.co.il/news/law/2023-03-26/ty-article/premium/00000187-1e1f-d4ca-afff-1f1f93eb0000> ;

לחוק מרשם האוכלוסין, וזאת לצורך הזנת בסיסי נתונים מהמרשם באופן שוטף לצד הזנת נתונים מקורות נוספים ללא ידיעת התושבים. לפי כתב האישום, בסיס הנתונים של התכנה כלל מספר טבלאות וביניהן: בסיס הנתונים שהתקבל ממרשם האוכלוסין שכלל ת.ז, שם ושם משפחה, שם משפחה קודם, שם אב ואם, מען ומען קודם, תאריך לידה, לאום, ת.ז בן הזוג, ת.ז של הילדים, תאריך עליה, ארץ מוצא, עיר מוצא; טבלה המכילה הערות מילוליות לכל תושב; טבלה המכילה רשימת סוגי מאפיינים שניתן לייחס לתושב. מר צורי הואשם בכך שעשה שימוש במערכת המידע הזו לשם צרכיו הפוליטיים בבחירות המקומיות ובמסגרת זו הוא הוסיף למסד הנתונים מאפיינים שונים בנוגע לפעילות הפוליטית של התושבים. יתרה מכך, לפי כתב האישום, ראש העירייה הפעיל את עובדי העירייה כדי לעקוב אחרי תכנים שפרסמו תושבי העיר בפייסבוק בנוגע לעירייה ואליו בפרט. לפי כתב האישום, במספר מערכות בחירות, ראש העירייה השתמש בתוכנה לניהול בחירות לצורך מעקב אחרי אחוזי ההצבעה, מעקב אחרי מגיסי בחירות ומעקב אחרי תומכיו (בהתאם למידע שבמסד הנתונים שלו). מעשים אלו, אם אכן היו, מעבר לכך שהם מפריעים את עקרון ההסכמה שמצוין לעיל, מהווים לשיטת הפרקליטות עבירה של פגיעה בפרטיות לפי סעיף 5 לחוק הגנת הפרטיות, וכן עבירה של מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין. יצוין שבעניין זה גם נפתח תיק אכיפה של הרשות להגנת הפרטיות (מס' 1394).⁴⁴

אחריות על ספקי מיקור חוץ

בהיות העירייה בעלת המאגר, היא נושאת באחריות גם על פעולות שמבוצעות על ידי ספקי מיקור חוץ העוסקים בעיבוד או אחסון המידע עבור המפלגה (שהם בגדר "מחזיק" בהגדרתו בחוק הגנת הפרטיות). הרשות להגנת הפרטיות קבעה כי, בראש ובראשונה, בעל המאגר הוא האחראי לקיום הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנות אבטחת מידע. כך בעל המאגר עשוי לשאת באחריות פלילי או אזרחית, לפי העניין, גם להפרות שבוצעו על ידי המחזיק. לעניין זה הבהירה הרשות להגנת הפרטיות, כי בהתאם לתקנה 15 לתקנות אבטחת מידע, הסתייעות במיקור חוץ מחייבת בחינה מקדימה של סיכוני אבטחת המידע ובנוסף יש לערוך הסכם מול כל גורם חיצוני שימלא את הוראות תקנה 15 לתקנות אבטחת מידע. בנוסף, ככל שמועבר אל הגורם החיצוני עותק של פנקס הבוחרים, על המפלגה לקבל את התחייבות הספק לספק תצהיר ותיעוד של ביעור המידע מפנקס הבוחרים בתום הבחירות.⁴⁵

אבטחת מידע

באשר לסוגיות האבטחה והסודיות, נקבע במסמך הרשות להגנת הפרטיות כי סעיף 17 לחוק הגנת הפרטיות מטיל על המתמודדים, כבעלי המאגר, את החובה לאבטחתו. בהתאם לתקנות אבטחת מידע, אבטחת המידע צריכה להיות לפחות ברמה הבינונית.⁴⁶ כמו כן, בנוסף קיימת חובת סודיות, מכח סעיף 16 לחוק הגנת הפרטיות ממנה יוצא כי גילוי מידע שהגיע לאדם בתוקף תפקידו כעובד, כמנהל או כמחזיק של מאגר מידע, שלא לצורך ביצוע עבודתו, מהווה עבירה פלילית שדינה חמש שנות מאסר. לאור עובדה זו, ולאור רגישות הפרטים שבפנקס הבוחרים, על המתמודדים לנקוט אמצעי הזהירות בהתאם לתקנות אבטחת מידע ולעמוד בהוראות חוק הגנת הפרטיות וכן עליהם לדאוג שגם הספקים שאליהם יועבר המידע ינקטו בצעדים אלו.

ת"פ 03-23 מדינת ישראל נ' יוסי דואק וחיים צורי.

⁴⁴ כתב האישום זמין בכתובת: <https://tinyurl.com/2xtb9bpv>

⁴⁵ סקירת הרשות, לעיל הי"ש 39, בעמ' 6-7.

⁴⁶ שם, בעמ' 3; בהתאם לסעיף 1 בתוספת השניה לתקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), לגבי מאגרים שמכילים מידע על יותר מ-100,000 פרטים, וכולל מידע אודות עמדות פוליטיות; מידע על מנעתי חייו של האדם, לרבות התנהגותו לרשות היחיד; מידע גנטי; מידע ביומטרי; מידע על עבר פלילי; נתוני תקשורת; מידע על נכסים של אדם והרגלי צריכה של אדם כדי ללמד על פרטי מידע אלו, תחול רמת אבטחה גבוהה. כמו כן תחול רמת אבטחה גבוהה אם יש במאגר מידע על חובותיו של אדם, התחייבותיו הכלכליות, ומידת עמידתו בהם, וכולל מידע על יותר מ-100,000 נושאי מידע.

הגבלות על שימוש במידע

בכל הנוגע לשימושים שרשאית הרשות המקומית לעשות במידע, היא מוגבלת על ידי חוק הגנת הפרטיות שמעגן את עקרון צמידות המטרה בסעיפים 2(9) ו-8(ב). לפי עיקרון זה, מידע שנמסר למאגר מידע לצורך מטרה אחת לא ישמש לצורך מטרה אחרת. כך, בנוסף לעבירה לפי סעיף 118א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 ולפי סעיף 85 לחוק הבחירות המקומיות, הקובעת כי שימוש במידע מתוך פנקס הבחורים שלא לצורך התמודדות בבחירות או יצירת קשר עם הבחורים מהווה עבירה פלילית, שימוש כאמור יכול להוות גם עבירה של פגיעה בפרטיות לפי סעיפים 2 ו-5 לחוק הגנת הפרטיות. כמו כן מעיקרון זה נובע גם כי אסור כל שימוש במאגר מידע אחר של הרשות המקומית, שלא למטרות שלשמן הוקם, וביחס למידע שנאסף על ידי הרשות המקומית בהסכמת נושא המידע – אסור לה או למועמדיה לעשות בו שימוש אלא למטרות שלשמן הסכים התושב למסור את המידע.

דברים אלו חלים ביתר שאת על עובדי ציבור כפי שניתן לראות בעניין **ציילר**, שם נידון ערעור של מפקח שומת המקרקעין שהורשע בבית הדין למשמעת עובדי המדינה לאחר שליפה ממאגר מידע שלא לצרכי עבודתו. העובד הורשע במספר עבירות משמעת הקבועות בחוק שירות המדינה (משמעת) (לגביהן יצוין כי קיימות עבירות מקבילות בחוק הרשויות המקומיות (משמעת)), בין היתר התנהגות שאינה הולמת את התפקיד כעובד מדינה או העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה⁴⁷ והתנהגות הפוגעת במשמעת שירות המדינה.⁴⁸ כמו כן הואשם העובד בכך שהפר את הוראת סעיף 8(2) לחוק הגנת הפרטיות שנדון לעיל.

השופטת פרוקצ'יה אישרה בהחלטתה את קביעת בית הדין למשמעת וקבעה כי חריגה ממסגרת התפקיד, ובתוך כך, שימוש החורג מהמותר באמצעים הניתנים לעובד הציבור לשם מילוי תפקידו, מהווה הפרה של כללי המשמעת. כך, על עובד הציבור חל איסור לעשות שימוש במאגרי המידע שעומדים לרשותו לשם ביצוע עבודתו, שלא למטרת מילוי תפקידו.⁴⁹ עוד הוסיפה השופטת פרוקצ'יה כי אין הדבר משנה אם החריגה נועדה למטרה שעובד הציבור ראה בה כתכלית ציבורית כללית ולטובת הציבור,⁵⁰ וכן אין זה משנה אם ההפרה הייתה בתום לב, וזאת בין היתר לאור הפגיעה בזכות החוקתית לפרטיות, עובדה המעצימה את הפגיעה ומשווה לה ממד של הפרת ערך חוקתי.⁵¹ בעניין מעין זה, לצורך הטלת אחריות, די במודעות לטיב המעשה, ולעיתים מספיקה רשלנות.⁵²

חברות המספקות שירותים לניהול דיגיטלי של קמפיין בחירות ויישומונים לניהול מאגרי בוחרים
תופעה שהפכה לשכיחה במערכות בחירות בשנים האחרונות היא הסתייעות של המתמודדים בחברות המספקות שירותים לניהול דיגיטלי של קמפיין הבחירות. בסקירה של הרשות להגנת הפרטיות נמצא כי בין השירותים המוצעים על ידי החברות האלו מצויים:⁵³

- הנגשת פנקס הבחורים למערכת ניהול ידע נוחה לשימוש.

⁴⁷ בחוק הרשויות המקומיות (משמעת), סעיף 1(8).

⁴⁸ שם, בסעיף 3(8).

⁴⁹ עניין **ציילר**, לעיל ה"ש 19, בפס' 17.

⁵⁰ שם, ראו האמור בפס' 17: "עובד ציבור הנתון למערכת כללי משמעת מחייבים אינו אדון לעצמו לחרוג מהם ולהפר אותם, בין אם תכלית ההפרה נועדה לקדם ענין פרטי, ובין אם היא נועדה לקדם אינטרס ציבורי".

⁵¹ שם, בפס' 42.

⁵² שם, בפס' 35.

⁵³ סקירת הרשות, לעיל ה"ש 39.

- טיוב המידע אודות הבוחרים באמצעות הוספת שדות מידע נוספים ממקורות שונים.
- הצלבת נתונים בין המידע של המועמד לבין נתונים ממאגרים פתוחים ברשת (כגון אלו של רשתות חברתיות) או נתונים ממאגרי מידע שנרכשים מחברות אחרות.
- יצירת קשר עם הבוחרים לצרכי המפלגה (תמיכה, התנדבות, סיוע בהגעה לקלפיות).
- יצוא נתונים לצרכי ניהול קמפיין, ניהול קשר עם מתנדבים ומתפקדים, דיוור ישיר, סקרים ועוד.
- הצגת מידע בזמן אמת ביום הבחירות לצורך תובנות אסטרטגיות בנוגע לקבוצות בוחרים או בוחרים ספציפיים.

במסגרת תופעה זו עולות סוגיות שונות הנוגעות לזכות לפרטיות. בין היתר עולה סוגיית ההסכמה של נושאי המידע המצויים במאגרים אלו, אחריות בעל המאגר על ספקי מיקור החוץ, ואבטחת מידע. חלק מהסוגיות נסקרו לעיל (כגון האחריות על ספקי מיקור חוץ, וכן היבטים מסוימים של עקרון ההסכמה), אך ישנם מספר היבטים שמצריכים התייחסות מיוחדת. כך יישומונים מסוימים מאפשרים טיוב של המידע מתוך פנקס הבוחרים על ידי איסוף מידע שמתבצע באמצעות המשתמשים ביישומון, הצלבה בין המאגרים ועיבוד סטטיסטי. פלטפורמת "אלקטור", למשל, מאפשרת למשתמשים להגיש ולהזין מידע אודות צדדים שלישיים ללא הסכמתם, כולל מידע הנוגע לעמדות פוליטיות (שהוא מידע רגיש כהגדרתו בחוק),⁵⁴ אל תוך מערכת המידע של היישומון.

בהתאם להמלצת הרשות להגנת הפרטיות, ניתן לאסוף שמות של צדדים שלישיים כתומכים פוטנציאליים במפלגה, לרבות באמצעות יישומון. כאשר המידע התקבל מהאדם עצמו יש לעמוד בדרישות ההסכמה, בין אם מפורשת ולאחר יידוע בהתאם לסעיף 11 לחוק ובאין אם מכללא, למשל אם נושא המידע הביע תמיכה במפלגה בפומבי. בהנחיות הרשות להגנת הפרטיות הודגש כי טרם איסוף מידע אישי באמצעות יישומון על תומכים פוטנציאליים שהם צדדים שלישיים (כלומר שאינם משתמשים ישירים של היישומון), יש להבהיר למשתמשים ביישומון כי עליהם לקבל את הסכמת נושא המידע להעברת המידע על אודותיו והשימושים בו. יתרה מכך, הרשות להגנת הפרטיות המליצה להטמיע מלכתחילה אמצעים טכנולוגיים שיבטיחו יידוע, בקשה והסכמה כנדרש בחוק, וזאת כדי לא להכשיל את המשתמשים.⁵⁵

לעמדתנו, הטלת האחריות על משתמשי היישומון לקבל הסכמה טרם איסוף מידע על אודות צדדים שלישיים אינה ריאלית, ונראית כ"עלה תאנה" ביחס לעקרון ההסכמה. ספק אם בכך תוכל הרשות המקומית לצאת ידי חובתה לקבל הסכמה של נושא המידע לאיסוף מידע על אודותיו. אם לא ניתנה הסכמת נושא המידע להזנת הפרטים על אודותיו במערכת המידע, ובכלל זה אינדיקציות לגבי עמדותיו הפוליטיות – מדובר לכל הפחות בהפרה של סעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות.⁵⁶

⁵⁴סעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות.

⁵⁵סקירת הרשות, לעיל ה"ש 40, בעמ' 4.

⁵⁶דו"ח ממצאי הליך פיקוח הרוחב בקרב המפלגות שהתמודדו לבחירות הכלליות לכנסת ה-23, בעמ' 10.

עוד ציינה הרשות להגנת הפרטיות, כי בנוגע לרכישת מאגר מידע לצורך טיוב נתונים, יש לוודא כראוי כי מקור המידע חוקי. כמו כן, ככל שהמידע נרכש לצורכי דיוור ישיר, על הרשות המקומית לברר בפנקס מאגרי המידע כי אחת ממטרות המאגר היא דיוור ישיר.⁵⁷

חלק מהתוכנות לניהול מאגרי הבוחרים מאפשרות לנטר ולעקוב אחרי הנעשה ביום הבחירות, כך שיהיה ניתן לדעת האם בעלי זכות הבחירה, שהמידע על אודותיהם מצוי במאגר, הגיעו להצביע או לא. מידע זה עשוי להיות בעל חשיבות שכן הידיעה האם פלוני הוא תומך פוטנציאלי במועמד מסויים, והאם הגיע לקלפי או לא, מאפשר למטה הבחירות של מועמד מסויים לנסות לעודד תומכים פוטנציאליים להגיע ולבחור. השאלה האם המידע אם בעל זכות בחירה הצביע בפועל מהווה מידע אישי, החוסה תחת עקרון חשאיות הבחירות, טרם הוכרעה ונשארה בצריך עיון.⁵⁸ עם זאת יש הסוברים כי מדובר במידע אישי רגיש מאחר שחשיפת העובדה שפלוני לא הצביע יכולה להשית עליו עלויות חברתיות ופגיעה במעמדו המקצועי לאור העובדה שלא מילא את חובתו האזרחית. כמו כן מידע כאמור יכול להעיד על עמדותיו הפוליטיות, למשל על אי אמון במוסדות השלטון.⁵⁹ כבוד השופט עמית אף ציין שבעיות אלו עשויות להחרף שכן, "חברי ועדת הקלפי, היושבים בכל קלפי מטעם הרשימות בכנסת, עשויים להתגורר בקרבת הקלפי. מצב זה מגביר את החשש מפני היכרות אישית של חברי ועדת הקלפי עם רבים מהבוחרים הרשומים בפנקס הבוחרים שבידיהם, באופן המאפשר להם לגלות אם פלוני או אלמונית הלכו להצביע אם לאו".⁶⁰

מסרוני תעמולה

על תעמולת בחירות חל חוק הגנת הפרטיות, ולכן אם מועמד משתמש ב"דיוור ישיר" לתעמולת בחירות, עליו לעמוד בהוראות סימן ב לחוק. "דיוור ישיר" מוגדר כ"פנייה אישית לאדם, בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין, שנקבעה על פי איפיון אחד או יותר של בני אדם ששמותיהם כלולים במאגר מידע".⁶¹

מועמד שמשתמש ב"דיוור ישיר" בתעמולת הבחירות חייב לרשום אצל רשם מאגרי המידע את המאגר שבו הוא משתמש, ולציין את השימוש למטרות דיוור ישיר כאחת ממטרות המאגר.⁶² בנוסף, המועמד חייב להחזיק ברישום המציין את מקור המידע שמופיע במאגר, מועד קבלתו ולמי נמסרו נתונים מתוכו.⁶³

בכל פניה שנעשית בדיוור ישיר יש חובה לציין שהיא נעשית בדיוור ישיר ואת מספר הרישום של המאגר שמשמש לשם כך, וכן לציין שזכותו של מקבל הפנייה להימחק מהמאגר (תוך ציון המען שאליו צריך לפנות לשם כך), וכן זהותו ומענו של בעל המאגר והמקורות שמהם קיבל את המידע.⁶⁴ לאדם שפרטיו מופיעים עומדות הזכות להימחק מהמאגר⁶⁵ והזכות לדרוש שהמידע הנוגע אליו לא יימסר לגורמים מסוימים לזמן

⁵⁷ שם, בעמ' 6.

⁵⁸ תב"כ 38/25 בן מאיר נ' נתניהו (נבו 30.10.2022), בפס' 17; תב"כ 14/23 בן מאיר נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (נבו 18.02.2020), בפס' 8; ה"ש 7/22 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (נבו 28.08.2019), בפס' 60.

⁵⁹ חוות דעת המכון הישראלי לדמוקרטיה בנושא שימוש באפליקציות לניהול מאגר בוחרים כדוגמת "אלקטור" כפי שעולה מתב"כ 14/23, בעמ' 22-24.

⁶⁰ תב"כ 38/25 בן מאיר נ' נתניהו (נבו 30.10.2022), בפס' 16.

⁶¹ חוק הגנת הפרטיות, סעיף 17ג.

⁶² חוק הגנת הפרטיות, סעיף 17ד.

⁶³ שם, סעיף 17ה.

⁶⁴ שם, סעיף 17ו(א).

⁶⁵ שם, סעיף 17ו(ב).

מוגבל או קבוע.⁶⁶ במקרה כזה, על בעל המאגר לפעול תוך 30 יום בהתאם וליידע את הפונה על כך שפעל לפי בקשתו. אם בעל המאגר לא עשה זאת בתוך 30 הימים המוקצבים לו, האדם רשאי לפנות לבית משפט.⁶⁷

גם אם הפנייה לא נעשית ב"דיוור ישיר" ייתכן שיש לציין את שמו ומענו של האחראי לתעמולה, מאחר שתעמולה אנונימית יכולה להיות "הפרעה בלתי הוגנת של תעמולת בחירות".⁶⁸ פרשנות זו הוצעה על ידי התנועה למען איכות השלטון,⁶⁹ שסבורה שזהו "סעיף סל" שניתן להרחבה כדי להתמודד עם צורות תעמולה חדשות.⁷⁰

סעיף 30א לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982 (הידוע כ"חוק הספאס"), שקובע כללים לשליחת דברי פרסומת באמצעי תקשורת, מחריג מתחולתו הודעות תעמולה, ועל כן לא ניתן לתבוע בגין הודעות תעמולה שאינן עומדות בכללי החוק. עם זאת, יש אפשרות להגיש תביעה בגין הפרות רלוונטיות של חוק הגנת הפרטיות, למשל סעיף 12(1) לחוק אשר קובע "הטרדה אחרת" כפגיעה בפרטיות.⁷¹

יום הבחירות

צילום בשטחי הקלפי

הסדרים בנוגע לצילום בשטח הקלפי לא נקבעו עדיין במסגרת הבחירות לרשויות המקומיות, שכן הנושא עלה עד היום רק במסגרת הבחירות הארציות. כתוצאה מכך, בפרק זה נתייחס להסדרים שנקבעו במסגרת הבחירות הארציות, ויש להניח כי אם ייקבע במסגרת הבחירות המקומיות הסדר החורג מהסדרים אלו, הפוגע במידה רבה יותר בפרטיות, ייחשב בלתי מידתי, או יחייב חקיקה ראשית בהיותו הסדר ראשוני. נציין כי עניין התייעוד החזותי בשטח הקלפי במסגרת הבחירות המקומיות עלה לאחרונה בדיוני ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, כך שיתכן שייקבע הסדר ייעודי בחקיקה ראשית.⁷²

במערכת הבחירות לכנסת ה-22, בעקבות אירוע שבו נשאו משקיפים של מפלגות שהיו חברים בוועדת הקלפי מצלמות נסתרות על גופם בקלפיות שונות ברחבי הארץ,⁷³ עלה העניין בפני השופט חנן מלצר, יו"ר ועדת

⁶⁶ שם, סעיף 17(ג).

⁶⁷ שם, סעיפים 17(ד), 17(ה).

⁶⁸ סעיף 13 לחוק דרכי תעמולה.

⁶⁹ [התנועה למען איכות השלטון, חוות דעת בנושא תעמולת בחירות אסורה למערכת הבחירות לכנסת ה-24 \(פברואר 2021\)](#), 12.

⁷⁰ ראו תב"כ 8/21 בן מאיר נ' הליכוד, פס' 75 (נבו 27.02.2019): "הנה כי כן המחוקק איפשר למעשה 'בסעיף הסף' הנ"ל, בו ננקטה לשון רחבה ('הפרעה בלתי הוגנת'), את הכוח לפרשן ולאוכף – להתאים את האיסור לנסיבות המשתנות בחילופי העתים, בהתאם לתכליות החוק שתוארו ונותחו לעיל, על מדיות ופלטפורמות חדשות, כמו האינטרנט ורשתות החברתיות. דומני, כי פרשנות הרואה בסעיף 13 לחוק, ככזה המבקש למנוע הטעית בוחרים באמצעות פרסום מודעות תעמולה אנונימית ברשת האינטרנט, באופן העלול ליצור רושם מטעה, ולהוליך שולל את קהל הבוחרים באשר לזהות מפרסם התעמולה, באה בגדר 'הפרעה בלתי הוגנת' של מהלך הבחירות".

⁷¹ ראו ת"א (תל אביב-יפו) 42729-03-21 אסטרין נ' צל"ש-ש ציונות ליברליות ושייוון (נבו 8.11.2021) ודיווח הסדר פשרה עם אחת הנתבעות: ניצן שפיר, "לראשונה מפלגה תשלם פיצוי לאזרח בגין משלוח הודעות ספאס במהלך בחירות" [גלובס](#) (26.7.2021), נמצא ב: <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001379375>.

⁷² בדיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת שהתקיים ביום 29.5.2023 ועסק בהצעת חוק לתיקון דיני הבחירות לרשויות המקומיות, התשפ"ג-2023, ציינה גב' אתי הברג, נציגת יחידת המפקח הארצי על הבחירות, כי בפגישת מפכ"ל המשטרה עם המפקח על הבחירות (במשרד הפנים) עלתה דרישה מטעם מפכ"ל המשטרה להכניס מצלמות גוף לקלפיות. לעת עתה לא נדונה הצעה קונקרטית בנושא.

⁷³ מורן אזולאי, "פרסום ראשון: הליכוד התקין 1,300 מצלמות נסתרות בקלפיות במגזר הערבי", [ynet](#) (9.4.2019), נמצא ב: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5491656,00.html>

הבחירות המרכזית דאז.⁷⁴ במסגרת בחינת סוגיה זו הבחין השופט מלצר בארבעה יסודות חוקתיים שיש לאזנם: עקרון החוקיות, עקרון טוהר הבחירות, הזכות לפרטיות והזכות לחופש הבחירה.⁷⁵ בהחלטתו קבע השופט מלצר כי הסדר כולל המאפשר **תיעוד חזותי רציף** בזמן ההצבעה מהווה הסדר ראשוני הטעון חקיקה ראשית שכן "מדובר באמצעי המשנה מהותית את "סביבת" מקום הקלפי, ומשפיע על ה"סטריליות" שלה... זאת ועוד, נושא השימוש במצלמות הינו עניין שנוי במחלוקת".⁷⁶

לעניין הפגיעה בפרטיות והזכות לחופש הבחירה ציין השופט מלצר כי "הצבת מצלמות עלולה לפגוע בפרטיותם של הבוחרים, ביצירת לחץ על הבוחרים בידיעה שהם מתועדים עם הגעתם לקלפי",⁷⁷ וכן כי "עצם תיעוד מקום הקלפי עלול ליצור השפעה מצננת ולהרתיע בוחרים מלבחור, שכן יש בכך מסר של 'משטור ופיקוח'".⁷⁸ מנגד, לעניין טוהר הבחירות ציין השופט מלצר כי "הוא המעניק לדמוקרטיה את חיותה, את אמון הציבור במוסדות השלטון" ולכן על ועדת הבחירות לעשות "ככל שלא ידה לעשות, כדי לשמור על טוהר הבחירות... ובכלל זה למנוע ולהרתיע את מי שמבקשים להטות את התוצאות לטובתם".⁷⁹ ביחס להצבת המצלמות בשטחי הקלפי ציין כי עצם הידיעה על קיומה של מצלמה עשויה "להרתיע מפירי-חוק פוטנציאליים ולהקטין מראש את שיעור אי הסדרים" וכן כי "אם יתרחשו אי סדק או זיוף, יוכל הצילום לסייע למשטרה בחקירת האירוע".⁸⁰

בעקבות שקלול כלל השיקולים הנוגעים לסוגיה קבע השופט מלצר "פיילוט" שהסדריו העיקריים ביחס לצילום בזמן ההצבעה, הם אלו:⁸¹

- ככלל, תיעוד חזותי על ידי חברי ועדות הקלפי או המשקיפים מטעם המפלגות אסור.
- במקרים שבהם מתעורר חשד סביר לביצוע עבירות של טוהר הבחירות (מקרים של השמעת איומים על חברי ועדות הקלפי, הצעות למתן שוחד בחירות, מצב בו מתעורר חשש סביר לאלימות במהלך יום הבחירות וכיוצא"ב) יותר הצילום למי שהוסמך לכך על ידי יו"ר ועדת הבחירות המרכזית.
- לצורך כך ימונו **מפקחי טוהר בחירות** שיוסמכו, לצד המשטרה, לבצע את התיעוד באמצעות מצלמה ייעודית (מצלמת גוף) בעת ההתרחשות עצמה (ולא באופן רציף).
- כאשר אין למפקחי טוהר בחירות או שוטרים אפשרות להגיע למקום ההתרחשות תוך זמן סביר ובכדי לתעד את האירוע, רשאי יהיה מזכיר ועדת הקלפי, והוא בלבד ובאישור מוקדם של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית או מי שיוסמך לכך על ידיו, להשתמש במכשיר הטלפון הנייד שלו כדי לתעד את האירוע,⁸² ובלבד שתוצרי התיעוד או ההקלטה יימסרו רק לגורמי המשטרה, או ועדת הבחירות המרכזית, או פרקליטות המדינה – ולא ייעשה בהם כל שימוש אחר שהוא.
- בשום מצב לא יורשה צילום מאחורי הפרגוד.

⁷⁴ה"ש 7/22 עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (נבו 26.08.2019).

⁷⁵ שם, בפס' 47.

⁷⁶ שם, בפס' 50.

⁷⁷ שם, בפס' 56.

⁷⁸ שם, בפס' 61.

⁷⁹ שם, בפס' 55.

⁸⁰ שם, בפס' 54-55.

⁸¹ שם, בנספח שעניינו "כללים המאפשרים צילום, או הקלטה".

⁸²ראו בהמשך את החלטתו של יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-25, השופט עמית, לפיה צילום בטלפון הנייד אינו מותר, להבדיל משימוש במצלמת גוף ייעודית.

לקראת הבחירות לכנסת ה-25 החליטה נשיאות ועדת הבחירות לכנסת על המשך השימוש במצלמות בהתאם להחלטת השופט מלצר ובכפוף להחלטות יושבי ראש ועדת הבחירות. בהמשך לכך, החליט השופט עמית, ששימש כיו"ר ועדת הבחירות באותה עת, לעדכן את ההסדר שנקבע על ידי השופט מלצר.⁸³

בהחלטתו, אישר השופט עמית את עיקרי ההסדר המקורי, אך ראה לנכון לחדד את ההיבטים הבאים:⁸⁴

- במקרים שבהם המפקח על טוהר הבחירות לא התייצב בקלפי, או שהוא נעדר ממשמתו, מוסמכים מזכירי הקלפי לתעד מקרים בהם עולה חשד סביר לפגיעה בטוהר הבחירות. אם כי ככלל, ראוי כי דבר זה יתבצע על ידי המפקח על טוהר הבחירות.
- התייעוד יתבצע באמצעות מצלמה ייעודית, ולא באמצעות טלפון נייד.
- בכל זמן ההצבעה, מזכיר הקלפי יניח את המצלמה בהישג יד, אך לא יעטה אותה על גופו, וזאת כדי למנוע מראית עין של תיעוד שוטף והרתעה של הבוחרים והבוחרות.

הנה כי כן, **צילום שוטף ורציף ברחבי הקלפי אסור**, וצילום נקודתי ברחבי הקלפי מותר רק באמצעות פקחי טוהר הבחירות, או המשטרה ומזכירי הקלפי במקרים שבהם נעדרים הפקחים; מזכירי הקלפי לא מורשים לשאת את המצלמות על גופם בעת ההצבעה, וכאמור, הם מורשים לצלם רק כאשר פקחי טוהר הבחירות נעדרים; **התיעוד מותר רק כאשר מתעורר חשד סביר לפגיעה בטוהר הבחירות** (כמפורט לעיל) והוא יתבצע רק באמצעות מצלמה ייעודית ויועבר רק לגורמי המשטרה, ועדת הבחירות או הפרקליטות וכל שימוש אחר בו אסור בהחלט. התנאים מצטברים.

בעקבות הדיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ביום 29.5.2023, במהלכו הועלתה דרישה להכנסת מצלמות גוף לקלפיות הבחירות המקומיות, פנתה הקליניקה לפרטיות באוניברסיטת תל אביב לחברי הוועדה ולגורמים הרלוונטיים במשטרה.⁸⁵ במענה לפנייה הבהיר הייעוץ המשפטי של המשטרה, כי ככל שיוכנסו מצלמות גוף לקלפיות, אין כוונה לקיים תיעוד חזותי ורציף וכי תיעוד חזותי יהיה בהתאם להנחיות שהותוו על ידי יושבי ראש ועדת הבחירות במסגרת הבחירות הארציות.⁸⁶

⁸³ה"ש 10/25 החלטה בעניין שימוש בתיעוד חזותי במקום הקלפי כדי לשמור על טוהר הבחירות ולבצר את אמון הציבור בתוצאות הבחירות (נבו, 23.10.2022), בפס' 17.

⁸⁴שם, בפס' 18-24.

⁸⁵לפניית הקליניקה ראו:

https://law.tau.ac.il/sites/law.tau.ac.il/files/media_server/law_heb/Clinics/privet/Privacy_06062023.pdf

⁸⁶לתשובת המשטרה ראו:

https://law.tau.ac.il/sites/law.tau.ac.il/files/media_server/law_heb/Clinics/privet/Privacy_54334023.pdf

דרכי התמודדות

המסמך נוגע להפרות פרטיות בהקשר של בחירות בלבד. אין באמור בחלק זה בכדי להוות ייעוץ משפטי, ובמקרים פרטניים יש לפנות לייעוץ משפטי. ניתן גם לפנות לקליניקה לפרטיות באוניברסיטת תל אביב.

ישנם מספר אפיקים משפטיים אליהם ניתן לפנות בשביל להתמודד עם הפרות של הזכות לפרטיות. השאלה הראשונה שיש לשאול על מנת לדעת כיצד יש לפעול היא האם ניתן למנוע את המשך הפגיעה בפרטיות.

אם ניתן למנוע את המשך הפגיעה בפרטיות – במצבים שבהם הפגיעה בפרטיות נמשכת, ובמקרים של שימוש אסור במידע ממאגרים ציבוריים לצרכי תעמולה, ניתן לעתור בבקשה ליו"ר ועדת הבחירות האזורית ולבקש כי יוציא צו מניעה שימנע את המשך ההפרה.⁸⁷ בקשה זו מוגשת בהליך תר"מ (תעמולת רשויות מקומיות), ונידונה בפני יו"ר ועדת הבחירות האזורית, שהוא שופט מחוזי כאמור.

כשהפגיעה בפרטיות כבר נעשתה ואי אפשר למנועה - ניתן לפנות למספר אפיקים משפטיים על מנת להתמודד עם פגיעה בפרטיות לאחר שזו כבר נעשתה:

- האפשרות הראשונה היא להגיש תביעה אישית נגד הגורם הפוגע, במסגרתה יידרש גורם זה לשלם פיצויים למי שנפגעה פרטיותו. בתוך כך, רוב העילות הרלוונטיות לעניין זה, אליהן הפננו בחלקי המסמך השונים, קשורות בפרטיות במאגרי מידע, ולגביהן נדרש להוכיח כי נגרם נזק מהפרת הפרטיות על מנת לקבל פיצוי. עם זאת, בנוגע לעילות מסוימות שציינו לעיל הנכללות בפרק א לחוק הגנת הפרטיות, כגון שימוש במידע שבפנקס שלא למטרות לשמן הוא נמסר ואיסוף מידע שלא כדין, ניתן לקבל פיצוי אף ללא הוכחת נזק בסך 50,000 ₪.⁸⁸
- אפשרות שניה (מצטברת) היא להגיש תלונה במשטרת ישראל על הפגיעה על מנת שזו תחקור את העניין ותעמיד לדין את הפוגעים, אך אפשרות זו מוגבלת למקרים בהם הפגיעה בפרטיות מהווה עבירה פלילית, כגון שימוש שלא כדין במידע פרטי שנמסר,⁸⁹ וכן הפרת הוראות מסוימות הנוגעות למאגרי המידע והשימוש בהם.⁹⁰
- אפשרות נוספת (גם היא מצטברת) היא לפנות לרשות להגנת הפרטיות על מנת שתפתח בחקירה בעניין, בהיותה הרשות מוסמכת לחקור⁹¹ ואף להטיל קנסות על גורמים שנמצא כי הפרו את הפרטיות.⁹²

במקרים מסוימים בהם נעשה שימוש במידע הפרטי המוחזק בידי הרשות המקומית לצורך הבחירות - ניתן להביא ראיות בפני האגף לביקורת הרשויות המקומיות במשרד הפנים כדי שישקול את האפשרות לפתוח בהליך של חיוב אישי לפי סעיף 221 לפקודת העיריות.

⁸⁷ ס' 17 ו 171 לחוק דרכי תעמולה.

⁸⁸ ס' 4, 29 לחוק הגנת הפרטיות.

⁸⁹ ס' 5 לחוק הגנת הפרטיות.

⁹⁰ לפירוט הוראות אלו ראו ס' 31 לחוק הגנת הפרטיות.

⁹¹ ס' 10(ה), 10(ה1) לחוק הגנת הפרטיות, ראו גם ס' 2 לחלטה מספר 1890 של הממשלה מיום 02.10.2022.

⁹² תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – הגנת הפרטיות), תשס"ד-2004.

סיקור תקשורתי

ווינט - הדלפת מאגר הבוחרים על ידי האקרים: בשנת 2020 הדליפו האקרים את מאגר המידע של יישומון אלקטור, שכלל מידע על תומכי מפלגת הליכוד.

כלכליסט – ספר הבוחרים שוב דלף: דליפה נוספת ממאגר המידע של יישומון אלקטור במסגרת דלף הפנקס הבוחרים.

מפלגות הפרו את חוק הגנת הפרטיות: דיווח על סיום החקירה של הרשות הפרטיות את הדליפות ממאגר המידע של אלקטור, שבתומה נקבע כי הליכוד, ישראל ביתנו וחברת אלקטור הפרו את חוק הגנת הפרטיות.

הארץ על אפליקציית דמוקרטרור - אלטרנטיבה שאינה פוגעת בפרטיות: כתבה על יישומון "דמוקרטרור", שמטרתו להמריץ בעלי זכות בחירה לצאת להצביע, מבלי לאגור מידע ומבלי לשייך את בעלי זכות הבחירה למפלגות מסוימות או לאסוף מידע עבר המפלגות למטרת ניתוח סטטיסטי.

כתבה על אלקטור בדה מרקר: כתבה משנת 2022 שסוקרת את השימוש של המפלגות ביישומון אלקטור לשם טירגוט של מצביעים פוטנציאליים.

כתבה נוספת על אלקטור בדה מרקר: כתבה משנת 2021 שסוקרת את חויית המשתמש ביישומון אלקטור ודרך הפעולה שלו ומדגישה את עצם העובדה שהיישומון מאפשר לעשות שימוש במידע על בעלי זכות בחירה ללא הסכמתם תוך חשיפה של מידע רגיש.

כתבה בגלובס - תביעת פרטיות במקום ספאם: נושא הכתבה הוא הסכם פשרה בין ראש הממשלה דאז, נפתלי בנט, לבין התובע שהגיש תביעה אחרי שקיבל מסרונים בחירות מטעם מפלגת ימינה, בעילת של פגיעה בפרטיות (בשל אי מחיקת פרטים והטרדה לפי חוק הגנת הפרטיות). במסגרת הפשרה ימינה התחייבה למחוק את המידע שיש לה על אודות התובע ולא לעשות בו עוד שימוש.

הארץ על הביביגרם: הכתבה מתארת את "הביביגרם", תוכנת צ'אט המותקנת ביישומון "טלגרם" שדרכה אספה המפלגה מידע על הבוחרים וחבריהם. הקליניקה לפרטיות **פנתה** לרשות להגנת הפרטיות בעניין.

הארץ על כתב האישום שהוגש נגד ראש עריית קרית מוצקין: הכתבה מתארת את כתב האישום נגד ראש עיריית קרית מוצקין בשל השימוש שעשה במידע פרטי אודות תושבי העיר לצורכי תעמולה בבחירות לרשות המקומית.

דה מרקר על התביעה האזרחית נגד ראש עריית קרית מוצקין: הכתבה מתארת את התביעה אזרחית שהוגשה נגד ראש עיריית קרית מוצקין בשל מאגר המידע שהרכיב על תושבי העיר לצורכי בחירות.

קריאה נוספת

1. מיכאל בירנהק **פרטיות חוקתית** (2023), פרק ג.
2. המכון הישראלי לדמוקרטיה **תעמולה דיגיטלית והאיום על הבחירות** (ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר וד"ר גיא לוריא) (2020).
3. הרשות להגנת הפרטיות **דגשים והמלצות למפלגות המתמודדות לכנסת ה-25 - איסוף, עיבוד ושימוש במידע על הבוחרים.**
4. הרשות להגנת הפרטיות **תקופת בחירות - פניות של המפלגות אל אזרחי ישראל באמצעות שיחות טלפוניות, הודעות SMS ועוד.**